

Име

Държавно лесничейство "Кърджали", административна принадлежност РУГ Кърджали. Лесоустройствен проект 1996 година, ревизионен период 1984-1995.

Местонахождение

ДЛ "Кърджали" е получило името си от гр. Кърджали, който е общински и административен център, където е установено и седалището му. Територията му е в югозападната част на Хасковска област. То граничи: на северозапад с ДДС "Женда", ДЛ "Асеновград" и ДЛ "Първомай", на север и изток с ДЛ "Хасково", на югоизток и юг с ДЛ "Момчилград", на югозапад и запад с ДЛ "Ардино" и на запад с ДЛ "Славейно".

ДЛ "Кърджали" обхваща горите на територията на общините с. Черноочене и гр. Кърджали, с числящите се към тях кметства.

Община Черноочене - с. Черноочене и кметствата: Начево, Паничково, Йончево, Комунига, Безводно, Ново селище, Яворово, Каняк, Дядовско, Даскалово, Габрово, Лясково, Петелево, Пчеларово, Минзухар, Драганово, Житница, Бели вир, Свободиново, Железник и Патица;

Община Кърджали - гр. Кърджали и кметствата: Ненково, Дъждовница, Костино, Скална глава, Пенево, Енчец, Чилик, Рани лист, Солище, Сипей, Повет, Стремци, Бели пласт, Горна крепост, Жинзифово, Скалище, Широко поле, Седловина, Горна гледка, Глухар, Македонци, Опълченци, Резбарци, Прилипци, Кьосево, Воловарци, Велишани, Бойно, Кобиляне, Стражевци, Черешница, Мост, Званица, Бащино, Миладиново, Конево, Калоянци, Перперек, Висока поляна, Чифлик и Мургово.

Географско положение

ДЛ "Кърджали" е разположено в средната и западна част на Източните Родопи и обхваща средната част от водосбора на р. Арда (водосборите на яз."Боровица", яз."Кърджали" и яз."Студен кладенец") и малка част от водосбора на р. Марица - на север от вододелното било между двата водосбора, минаващо от северозападната към източната част на лесничейството.

Територията на ДЛ "Кърджали" има формата на неправилен многоъгълник. Най-голямото разстояние по въздушна права линия, в посока запад-изток е 49,9 км, а в посока север-юг е 39,0 км.

Релеф

Релефът на Източните Родопи е дело на вертикалните движения на земната кора (хлътването на Тракийската низина и Бяло море). Районът на ДЛ "Кърджали" в геоморфоложко отношение е много разнообразен и се характеризира със силно изразена разчлененост, с неголеми превишения, които обуславят хълмисто-планински и хълмист релеф. Билата са заоблени с полегати до стръмни склонове, като в района на язовирите "Боровица", "Кърджали" и "Студен кладенец" склоновете са много стръмни, на места до урвести. Теренът е силно пресечен, което се обуславя от гъсто развитата хидрографска мрежа.

Районът на лесничейството е разположен между надморски височини 225 м - най-ниската точка (максималните води на яз."Студен кладенец") и 1459 м - най-високата точка - връх Чиляка.

Превишението между най-ниската и най-високата точка е 1234 м, което е предпоставка за растителното разнообразие. Средната надморска височина на дървопроизводителната площ е 526 метра.

Таблица № 1

за разпределението на дървопроизводителната площ според наклона на терена

Степен на наклона	Площ в хектари	%
равно (0-4)	143,9	0,4
полегато (5-10)	376,0	1,1
наклонено (11-20)	7047,5	21,4
стръмно (21-30)	18665,5	56,7
мн.стръмно (над 31)	6712,7	20,4
Общо:	32945,6	100,0

Хидроложки условия

Хидрографската мрежа в района на ДЛ "Кърджали" е силно развита. Наред с големите реки Арда, Перперек и Боровица, районът е прорязан от много по-малки реки и долове, често с големи наклони на надлъжните профили.

През района на лесничейството протича р. Арда, която навлиза в лесничейството от запад, а течението ѝ се обхваща почти изцяло от чашките на язовирите "Кърджали" и "Студен кладенец". Има постоянно водно течение, силно влияещо се и от годишните сезони.

Водосборите на язовирите в района на лесничейството са големи и с неправилна форма. По-важни водни течения, подхранващи яз."Кърджали" са: р. Боровица (ляв приток на Арда), Безводненска река (десен приток на Боровица), Голям дол (ляв приток в язовира) и много други.

Водни течения подхранващи яз."Студен кладенец", в района на стопанството са р. Перперек и нейните притоци, Кьош дол и много други долове вливащи се в горните водни течения и в яз."Студен кладенец".

Северно от главното вододелно било между р. Марица и р. Арда се спускат долове, които се вливат в чашката на яз."Тракиец", а именно: Свирчов дол, Малкия дол и други. Те имат тесни легла в горната си част, които се разширяват в долната, със стръмни до наклонени брегове, обрасли с горска растителност. Водният дебит е силно променлив, с пресъхване през лятото. Ерозионни процеси няма.

Освен описаните водни течения в района на ДЛ "Кърджали" има много по-малки по размери долове, които подхранват горните течения и разширяват хидрографската мрежа.

Геоложки строеж

Геолого-петрографския строеж на района на ДЛ "Кърджали" е резултат на тектонични и вулканични процеси през терциера и архайската ера.

През Еоцена Източните Родопи са били покрити от море, което е отложило варовици и пясъци. Нахлуването на еоценското море е било предшествувано и съпроводено от оживена вулканична дейност и изригване на големи маси лава. Поради това в района на лесничейството се срещат скали от трите основни типа: вулканични, седиментни и метаморфни. Вулканичните скали са представени от андезит и риолит, вулканични туфи; седиментните от варовици, варовити мергели, мергели, пясъчници, туфи, туфобрекчии, пясък и чакъл, а метаморфните от мрамори, гнайси и гранито-гнайси.

Климатични условия

Според климатичната класификация на Събев и Станев (1959), районът на ДЛ "Кърджали", попада в Континентално-средиземноморската климатична област, Южно-българска климатична подобласт, Климатичен район на Източнородопските речни долини (100-400 м н.в.), Източнородопски нископланински климатичен район (400-1000 м н.в.) и Планински климатичен район - среднопланинска част (1000-2000 м н.в.).

Най-ниската средна месечна температура на въздуха е през месец януари и за отделните райони е в границите от -7° до +0,8°C, а най-високата е през месец юли и е в границите от 10,5° до 23,4°C. Средната годишна температура варира в границите от 2° до 12,5°C. Това характеризира зимата, като топла и мека, а лятото горещо за ниските части на стопанството и сравнително студена зима и прохладно лято за високите части - с надморска височина над 1000 метра.

Особено значение има периодът, през които средната температура на въздуха се задържа устойчиво над 10°C, тъй като това е период на активна вегетация за дървесната растителност.

За подпояса на крайречните и лонгозни гори (Ю-I-1) и по-ниските части на подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори (Ю-I-2), той е 216 дни или около 7 месеца; за по-високите части на подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори (Ю-I-2), подпояса на хълмисто-предпланинските смесени широколистни гори (Ю-I-3) и по-ниските части на подпояса на нископланинските гори от горун, бук и ела (Ю-II-1), той е в границите от 155 дни до 210 дни или от 5 до 7 месеца, а за високите части (над 1000 м) на подпояса на нископланинските гори от горун, бук и ела (Ю-II-1) е в границите от 57 дни до 158 дни или от 2 до 5 месеца.

Сезонното разпределение на валежите е със зимно-пролетен максимум и лятно-есенен минимум, които не са ясно изразени и съществува една относителна равномерност в

разпределението на валежите по сезони. Годишната сума на валежите е 595-775 л/кв.м за ниските и 700-1100 л/кв.м за високите части на стопанството. Максималната сума на валежите е през месеците декември, а минималната през септември - август. Най-много засушавания с продължителност над 10 дни има през есента, следвани от тези през лятото. Това определя тези сезони като особено пожароопасни.

Средната дата на поява на снежна покривка е 14.XII, а на изчезването ѝ 5.III., или средната продължителност на дните със снежна покривка е 91. Средната дата на първата снежна покривка за водосборите на язовирите "Кърджали" и "Боровица" е 1.XII., за водосбора на язовир "Студен кладенец" е 10.XII, а последната съответно 10.III. и 1.III. Средната продължителност на дните със снежна покривка е 80 дни за водосбора на яз."Студен кладенец" и 100 дни за останалите райони.

Общо взето климата в района на стопанството се формира под въздействието на средиземноморското влияние и е много благоприятен за развитието на дървесната растителност.

Данни за температурата на въздуха и за количеството на валежите са представени съответно в Таблица № 2 и Таблица № 3.

Таблица № 2
за температурата на въздуха

Климатичен район с надморска височина в метри	Средна годишна температура	Средна годишна абсолютна минимална	Средна годишна абсолютна максимална
Климатичен район на Източнородопските речни долини (100-400 м н.в.)	12,5	-26,5	42,1
Източнородопски нископланински климатичен район (400-1000 м н.в.)	8,0 / 11,5	-17,0 / -12,0	32,0 / 35,0
Планински климатичен район - среднопланинска част (1000-2000 м н.в.)	2,0 / 8,5	-21,0 / -19,0	23,0 / 32,0

Таблица № 3
за количеството на валежите

Климатичен район с надморска височина в метри	Сума валежи годишно в мм	Месец с максимална валежна сума	Месец с минимална валежна сума
Климатичен район на Източнородопските речни долини (100-400 м н.в.)	595-775	XII	IX, VIII
Източнородопски нископланински климатичен район (400-1000 м н.в.)	725-975	XII	IX
Планински климатичен район - среднопланинска част (1000-2000 м н.в.)	700-1000	XI, XII	VIII

Почви

Почвите са представени от следните типове и подтипове: алувиална, алувиално-ливадна, алувиално-делувиална, канелена горска излужена, кафява горска (тъмна, преходна и светла) и хумусно-карбонатна.

Таблица № 4
за разпределението на дървопроизводителната площ по почвени типове

Типове горски почви	Площ в ха	%
алувиална	110,7	0,3
алувиално-ливадна	14,5	-
алувиално-делувиална	3,6	-
канелена горска излужена	30033,3	91,2
кафява горска тъмна	23,9	0,1
кафява горска преходна	1108,8	3,4
кафява горска светла	1386,9	4,2
хумусно-карбонатна	263,9	0,8

Всичко:	32945,6	100,0
---------	---------	-------

В района на лесничейството съществуват неукрепени поройни течения, а на някои места продължават да действуват линейна и площта ерозия.

Растителност

Съгласно възприетото горскорастително райониране на Република България (Захариев и др., 1979), районът на ДЛ "Кърджали" е в Южна крайгранична горскорастителна област, подобласти Ардинска и Долна Марица, а съобразно надморската височина (200-1500 м) е в Долния равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (200-800 м н.в.) и в Средния планински пояс на горите от бук и иглолистни (800-2200 м н.в.).

По подпояси растителността е разпределена както следва:

Ю-I-1 - Подпояс на крайречните и лонгозни гори (0-800 м н.в.)

Естествената дървесна растителност е представена от бялата топола, елшата, върбите и др., които образуват смесени насаждения. Широко разпространени тук са създадените култури от клоновете тополи И-214, Вернирубенс и други.

Ю-I-2 - Подпояс на равнинно-хълмистите дъбови гори (200-600 м н.в.)

Естествената дървесна растителност е от благун, космат дъб, зимен дъб, цер, келяв габър и др., които образуват чисти и смесени насаждения, в състава на които участвуват още мъждрян, клен, брекиня и др. На припечните изложения облика се дава от чисти и смесени благунови насаждения, а на сенчестите - от чисти и смесени зимендъбови. След реконструкция са създадени култури главно от черен бор и от бял бор, в състава на които участвуват сребролистна липа, бреза и издънки от дървесните видове. На голите площи създадените култури са чисти от чер и бял бор, червен дъб, акация, орех и бадем.

Ю-I-3 - Подпояс на хълмисто-предпланинските смесени широколистни гори (600-800 м н.в.)

Обликът на дървесната растителност е главно от зимендъбовите и благуновите чисти и смесени насаждения, в състава на които участвуват още цер, габър, мъждрян, келяв габър, клен и др. В резултат на извършените реконструкции и голи сечи са създадени култури от бял и черен бор, с участие на бреза, червен дъб, сребролистна липа и издънки от ценните дървесни видове, както и чисти култури от бял бор, черен бор и акация, след ново залесяване.

Ю-II-1 - Подпояс на нископланинските гори от горун, бук и ела (800-1500 м н.в.)

В този подпояс естествената дървесна растителност е от чисти и смесени зимендъбови и букови формации. В долната част на подпояса и на припечните склонове растат зимендъбови насаждения чисти и смесени с бук, габър, мъждрян, брекиня и др., а в по-високите части и по северните склонове - предимно чисти и по-рядко смесени издънкови букови насаждения в добро състояние. На много места след изведените голи сечи за реконструкция са създадени култури от бял бор, черен бор и смърч. В състава на тях участвуват сребролистна липа, бреза и издънки от ценните дървесни видове.

От храстите в района на лесничейството се срещат дрян, смрадлика, шипка, хвойна, песка, драка и други.

Таблица № 5

Разпределение на площта по дървесни видове

Дървесни видове	Сегашен състав		Бъдещ състав	
	Залесена площ в ха	в %	Залесена площ в ха	в %
Бял бор	6274,4	19,7	1687,8	5,3
Смърч	24,8	0,1	6,9	-
Черен бор	9776,6	30,7	13760,4	43,2
Ела	1,4	-	-	-
Дуглазка ела	19,6	0,1	19,4	0,1
Лиственица	15,9	-	9,9	-
Кедър	18,8	0,1	16,6	-
Веймутов бор	17,8	-	14,7	-
Елдарски бор	0,7	-	-	-
Атласки кедър	18,0	0,1	71,7	0,2
Ливански кедър	2,2	-	1,8	-

Кипарис	1,6	-	1,8	-
Морски бор	9,7	-	3,6	-
Корсикански бор	0,1	-	0,1	-
Бук	1125,8	3,5	1438,1	4,5
Червен дъб	20,6	0,1	28,6	0,1
Зимен дъб	6332,8	19,9	7490,3	23,5
Летен дъб	1,6	-	-	-
Благун	4074,0	12,8	4893,0	15,4
Цер	761,3	2,4	667,5	2,1
Габър	87,9	0,3	129,0	0,4
Бряст	0,4	-	-	-
Ясен	0,3	-	1,5	-
Липа	-	-	2,2	-
Трепетлика	4,9	-	3,2	-
Явор	-	-	3,4	-
Бреза	73,9	0,2	5,2	-
Мъждрян	73,0	0,2	25,7	0,1
Орех	26,1	0,1	25,1	0,1
Акация	458,0	1,4	376,7	1,2
Космат дъб	429,7	1,3	113,8	0,4
Келяв габър	2047,2	6,4	602,4	1,9
Айлант	-	-	1,7	-
Бадем	2,0	-	0,9	-
Брекиня	-	-	1,8	-
Върба	1,0	-	-	-
Воден габър	13,8	-	2,3	-
Гледичия	1,3	-	-	-
Елша	1,0	-	0,1	-
Кестен	0,9	-	5,0	-
Клен	21,6	0,1	7,6	-
Круша	1,0	-	1,4	-
Сребролистна липа	8,1	-	323,1	1,0
Люляк	1,8	-	0,6	-
Череша	1,4	-	6,9	-
Чинар	0,8	-	2,0	-
Шестил	-	-	1,0	-
тп I-214	75,8	0,2	76,2	0,2
тп Vernirubens	1,2	-	1,2	-
Киселица	0,6	-	0,3	-
Слива	0,1	-	-	-
Дрян	1,3	-	0,7	-
Скрипия	-	-	1,4	-
ВСИЧКО	31832,8	100,0	31832,8	100,0

Характеристика на горския фонд

Площта на горския фонд на територията на ДЛ "Кърджали" е 44005,8 ха, от която гори с държавно значение са 43964,8 ха и гори предоставени на бившите селскостопански организации - 41,0 ха. За горите, предоставени от горския фонд, е изработен отделен лесоустройствен проект.

За 2316,2 ха от площта на горския фонд предстои възстановяване на правата на бившите им собственици, съгласно чл.10, т.5 от ЗСПЗЗ.

От площта на горите с държавно значение 41331,7 ха са предмет на този лесоустройствен проект и 2633,1 ха са горски пасища. За тях е съставен отделен лесоустройствен проект.

Площта на чуждите земи сред горския фонд, които се отчитат с отчета на земята, е 176,4 хектара.

Освен тези лесоустройствени проекти при сегашното устройство на лесничейството, са таксирани и изработени отделни лесоустройствени проекти за изключените от горския фонд, но неувоени по предназначение площи - 153,9 ха и за 597,8 ха гори, създадени върху земи от селскостопанския фонд (ССФ).

Таблица № 6

Разпределение на общата площ по вид на земите

Вид на земите	Площ в ха	%
Залесена площ	31832,8	77,0
Незалесена дървопроизводителна площ	1112,8	2,7
Недървопроизводителна площ	8386,1	20,3
Горски пасища	2633,1	-
ОБЩО:	43964,8	100,0

Таблица № 7

Разпределение на общата/залесената площ по вид на горите

Вид на горите	Площ в ха	%
Иглолистни	21862,3 / 18941,3	
Широколистни високостъблени	331,3 / 210,8	
За реконструкция	14147,6 / 5541,8	
Издънкови за прерастване	-	-
Издънкови за превръщане	7206,6 / 6777,8	
Нискостъблени	417,0 / 361,1	
ВСИЧКО:	43964,8 / 31832,8	100,0

От общата площ на горския фонд, 25588,8 ха (58,1%) са гори с дървопроизводителни и средообразуващи функции (23637,0 ха предмет на устройство, 1910,8 ха горски пасища и 41,0 ха гори, предоставени от горския фонд) и 18417,0 ха (41,9%) са гори ЗРЗТ (17694,7 ха предмет на устройство и 722,3 ха горски пасища).

Разпределението на горите и голите горски площи по групи гори и функции е дадено в Таблица № 8.

Таблица № 8

Разпределение на общата площ по групи гори и функции

Групи гори	Иглолистни		Широколистни		Всичко	
	обща площ	залесена	обща площ	залесена	обща площ	залесена
ДС Функции	13093,7	11786,9	10543,3	9224,9	23637,0	21011,8
Защитни	8620,3	7021,0	8786,3	3539,7	17406,6	10560,7
Рекреационни	88,1	75,8	107,6	103,1	195,7	178,9
Защитени	5,3	2,7	10,1	1,7	15,4	4,4
Други	54,9	54,9	22,1	22,1	77,0	77,0
Общо ЗРЗТ	8768,6	7154,4	8926,1	3666,6	17694,7	10821,0
Общо ДСФ+ЗРЗТ	21862,3	18941,3	19469,4	12891,5	41331,7	31832,8
Горски пасища	-	-	2633,1	-	2633,1	-
ОБЩО	21862,3	18941,3	22102,5	12891,5	43964,8	31832,8

В лесоустройственият проект от 1984 година е предвидено общо ползване в размер на 360960 куб.м за 12-годишен ревизионен период (средно годишно 30080 куб.м), от което 15090 куб.м годишно от главни сечи и 14990 куб.м годишно от отгледни сечи и санитарни сечи. Отсечени са общо 326974 куб.м (средно годишно 27250 куб.м) или 90,6% от предвиденото. Изпълнението от главни сечи е 129205 куб.м (ср. год. 10767 куб.м) или 71,4%, а от отгледни и санитарни сечи 197769 куб.м (ср. год. 16483 куб.м) или 109,9% от предвиденото. Настоящото лесоустройство предвижда общ добив от 360400 куб.м с клони или средно годишно 36040 куб.м – 8430 куб.м добив от главни сечи и 27610 куб.м от отгледни и санитарни сечи.

Санитарно състояние на гората

През различни години на ревизионния период са се появявали и развивали някои насекомни вредители и гъбни заболявания: по боровите култури - боровата процессионка, летораслозавивачка, борови листни оси; по широколистните гори - гъботворка, златозатка, малката и голяма зимна педомерка и др.; по тополовите култури - тополовия цигарджия.

От тях най-големи проблеми създава боровата процессионка. Почти ежегодно големи площи борови култури се нападат от нея. Климатичните условия и създадените големи масиви борови култури благоприятстват нейното развитие.

Тревога буди съхненето по дъбовите гори, като процента на изсъхналите дървета в някои насаждения е доста голям. Като една от причините за това е заболяването трахеомикоза.

От различни видове повреди са засегнати общо 3263,1 ха (10,2%), като най-големи са повредите от трахеомикоза 1897,8 ха, следвани от обезлистване 422,7 ха, снеголом 328,5 ха и др. От дървесните видове най-силно засегнати са: зимния дъб - 1094,4 ха, благуна 651,1 ха и др. Най-силно засегнати са чистите и смесени широколистни насаждения, т.е. там, където заболяването от трахеомикоза е най-голямо.

През ревизионния период на територията на ДЛ "Кърджали" най-много са нарушенията от незаконна паша - 3456 броя. На второ място по брой са нарушенията от незаконна сеч - 2932 броя, като през отделните години броят им е бил различен. Броят на нарушенията по лова и риболова през ревизионния период е 127. Нарушенията от разораване на площи от горския фонд са 19.

Общият брой на възникналите пожари през ревизионния период е 60, като през последните години щетите от пожарите са чувствителни.

Странични ползвания

Таблица № 9

За страничните ползвания

Странични ползвания	Мярка	Предвидено по ЛУП (1984-1995) средногодишно	Реализирано средногодишно	Предвидено по ЛУП (1996-2005) средногодишно
Паша - площ	хектари	19290	35810	20445,7
Едър добитък	брой	11250	10470	12982
Дребен добитък	брой	76920	47210	81782
Сено	тона	50	16	20
Листников фураж	пр.куб.м	1000	805	600
Горски плодове – шипка, глог, киселица, дренки, трънки	тона	10	0,04	10
Билки – подбел, риган, мащерка, бял равнец, смрадлика, котешка стъпка, ч. кантарион, дива мента	тона	5	0,22	5
Добив на орехи	тона	2	1,08	2

Лов и риболов

Таблица № 10

Фауна – видов състав:

Клас	Разред	Видове
Бозайници	Чифтокопитни	сърна, муфлон, дива свиня
	Зайцеподобни	заек
	Гризачи	катерица, обикновено горска мишка, полска мишка, сив плъх, воден плъх
	Насекомоядни	таралеж, къртица
	Прилепи	остроух нощник, дългогръст нощник
	Хищници	чакал, лисица, дива котка, язовец, белка, видра
Птици	Кокошеви	фазан, яребица, пъдпъдък
	Гълъбови	гривяк, гургулица, гугутка
	Пеликанови	къдроглав пеликан, голям и малък корморан
	Щъркелови	лопатар
	Гъскови	зеленоглавка, зимно и лятно бърне; мигранти – голяма и малка белочела гъска, червеногуша гъска, сива гъска, ням лебед, червен ангъч, сива патица, потапница
	Дъждосвирцови	малка рибарка
	Дневни грабливи	обикновен мишелов, голям и малък ястреб, белошипа и черношипа ветрушка, орел рибар, малък

		креслив орел
	Нощни грабливи	горска улулица, забулена сова, кукумявка
Влечуги	Костенурки	шипобедрена и шипоопашата костенурка
	Люспести	зелен гущер, жълтокоремник, слепок, пепелянка, обикновена водна змия, пъстър смок, смок мишкар, стрелец, вдлъбнаточел смок, безкрак гущер
Риби	Есетрови	моруна, есетра, чига, виза, пъструга
	Селдови	дунавска скумрия (карагъоз), малка дунавска скумрия (харип, блеч), дунавска пъстърва
	Щукови	обикновена щука
	Шаранови	див шаран, шаран, каракуда, толстолоб, платика, червеноперка, бабушка, распер, уклея, бяла мряна, морунаш, сом, гулеш, щипок
	Трескови	михалца
	Костурови	бяла риба, бибан, обикновен костур, попчета, слънчева риба

Защитени територии

На територията на ДЛ "Кърджали" са обявени следните защитени природни обекти:

Природна забележителност Водопад "Реджеб тарла", обявена със заповед № 3796/11.10.1965 на МГПП, с обща незалесена площ 0,1 ха. Естествен водопад с височина 3 м, в землището на с.Чилик. Интересен туристически обект.

Природна забележителност "Скални гъби", обявена със заповед № 1427/13.05.1974 на МГОПС, с обща незалесена площ 3,0 ха. Представлява скални образувания, наподобяващи гъби, обагрени в розово, зелено-жълто и други цветове. Намира се в землището на с.Бели пласт.

Природна забележителност "Каменна сватба", ", обявена със заповед № 1427/13.05.1974 на МГОПС, с обща площ 5,0 ха, от която 2,7 ха залесена и 2,3 ха незалесена. Наричана още "Вкаменена" сватба. Представлява скално образувание, приличащо на вървяща човешка колона. Около скалното образувание са създадени млади борови култури и на техния зелен фон колоната се очертава много добре със своите красиви оттенъци при огряване от слънцето. Намира се в землището на с.Зимзелен и представлява интерес за науката и туризма.

Природна забележителност "Скален прозорец", обявена със заповед № 415/12.06.1979 на КОПС, с обща незалесена площ 0,2 ха. Намира се в землището на с.Крушка. Представлява прекъснат скален свод между двата ската на дола. Височината на свода е 7 м, а дебелината му е 5 м.

Природна забележителност "Находище на родопски силивряк", обявена със заповед № 233/14.04.1980 на КОПС, с обща незалесена площ 3,4 ха. Единственото запазено находище в Кърджалийския район. Намира се в близост до язовир "Кърджали", в землището на с.Прилепци.

Природна забележителност "Находище на родопска горска майка", обявена със заповед № 542/23.05.1984 на КОПС, с обща залесена площ 1,7 ха. Намира се на брега на р. Перперек, в землището на с. Перперек.

Историческо място "Перперикон", обявено със заповед № 2344/26.05.1971 на МГПП, с обща незалесена площ 2,0 ха. Стара византийска крепост, от която е запазена само една стена и част от костница. Намира се в землището на с.Горна крепост.